vara citat ur en dikt, då det är så fristående från inskriften. Vilken tydning är riktig, måste jag dock lämna därhän.

Översättning: Gunnar reste denna sten efter Lydbjörn, sin son. Jord skall remna och himmeln däröver (O. v. Friesen) e. Himlarnes jordsal och himlen däruppe (Brate).

---

155. Söderby, Runtuna sn, Rönö hd.

Pl. 11: B. 802.

Litteratur: B. 802; L. 878; Ransakn. 1667—84; Peringskiöld, Notae in Vitam Theodorici s. 498; Liljegren, Runlära s. 110; D 8vo I, s. 40; Runverser s. 175.

I *Ransakn.* angives »Söderby Hage» vara runstenens plats och B. 802 visar runstenen, som nu är förkommen, stående invid trenne skeppssättningar.

Enligt måtten i B. 802 har stenen varit 1,35 m hög, 1,03 m bred vid foten. Ämnet har säkerligen varit gråsten.

Högra slingan var till största delen förstörd, blott en del av dess slut bevarad. Inskriften var enl. B. 802:

Slingan: **bryniulfr skiu · auk anuntr · rai— —rin uiþu** Innanför begynnelseslingan: **—ehs**
5 10 15 20 25 30 35

sialiʀ : trikiaʀ :
40 45

Om tydningen yttrar Bugge, *Runverser* s. 175 f. följande: »For **skiu** formoder jeg **askel**. Peringskiöld har skarpsindig och tiltalende udfyldt det manglende saaledes: **rai[sþu stain at bruþur sina onar uar fa]rin uiþu [um alfur heims]ens.** Han sammenligner bl. a. i L. 141 **onar uarþ tauþr i girkium**. I Udfyldningen burde det heller have hedt **bruþr, uas** eller **uar** og **alfuʀ**. Jeg forstaar ikke Formen **uiþu**, for hvilken man skulde have ventet **uiþa**. Peringskiölds Læsning **ens** (ikke **-ehs**) antager jeg for rigtig og Utfyldningen **[heims]ens** for sandsynlig. Vi har vistnok i denne Indskrift Brudstykker af Vers, men disse lade sig ikke med sikkerhed udfylde.»

Bugges förmodan, att **skiu** varit **askel** synes riktig, vilket däremot Peringskiölds utfyllning ej i sin helhet kan vara, då den saknar motstycke. Att **rin** skall fullständigas till **[fa]rin**, är sannolikt, jfr **han uaʀ : farin : miþ : ikuari** Sö. 107 Balsta; **uiþ** är då prep. *vidh* som brukas i samma betydelse som *mædh* för att angiva följe, t. ex. isl. *fór M. ok G. við honum* Hkr., och **u** är början på den hövdings namn, som han åtföljde, till äventyrs **ulaifr** Olev Sö. 163 Rycksta. Att det slutande **sialiʀ : trikiaʀ** är utsagt om sönerna, synes otvivelaktigt, men dessa böra i det föregående hava sammanfattats, t. ex. genom ordet *synir*, som allitterar med **sialiʀ** och bestämmes av **hs** »hans»; versen kan hava varit: *gærdhu syniʀ hans* A 3, så att 33 **e** framför vilken spår av runor äro tecknade, är fel för ᛦ ʀ. I avseende på uttrycket *gærdhu syniʀ* jfr Sö. 145 Enebylöt.

Översättning: Brynjulv, Äskil(?) och Anund reste [denna sten efter N. N., sin fader. Han var fa]ren med O[lev. Gjorde hans söner vården], dugliga kämpar.

---

156. Söderby, Runtuna sn, Rönö hd.

I ett brev till R. Dybeck från H. Aminson, Strängnäs d. 6 okt. 1862 (i R. Dybecks 1878 inlösta samling i V. H. A. A.) omtalas, att Södermanlands fornminn.-förenings ombud i Runtuna anmält, vilka runstenar där saknas, bl. a. Sö. 155 Söderby, varpå fort-

sättes: »I en gärdesbacke vid sistnämnda ställes gård anträffades blott en bit af en runsten, liggande i ett stenröse. Biten var 1 fot (29 cm) på ena sidan, och $1^1/_2$ (43 cm) på den andra, ungefär af detta utseende: (teckning).

Inskriften: : **kairua** — utgör början av personnamnet Gervat.

---

157. Ärsta, Runtuna sn, Rönö hd.

Pl. 11: B. 798.

Litteratur: B. 798; L. 879.

Runstenen, som nu är förlorad, stod enl. B. 798 vid Ärsta bro, var 2,03 m hög, 87 cm bred vid foten, 67 cm i toppen tangerande övre slinglinjen. Ämnet har varit grå sten.

Inskriften är i B. 798 följande:

Huvudslingan: **uþun : lit : rasa : stain : at guþi — boanta : koþan : kara** Innanför slingan
5 10 15 20 25 30 35

t. v.: **auk : stainbroþ at boanti sin**
40 45 50 55 60

1—4 **uþun** måste vara kvinnonamn *Ōdhun*. Den avlidnes namn har börjat med **kuþ-** *Gudh-*, av teckningen i B. 798 förefaller som 22 ägde en skugga av bistav till **u** och en stav vore ytterligare antydd. Utrymmet mellan 22 **i** och 23—29 **boanta** tyckes tillräckligt för 5 runor och kolon, men så många behöva ju ej hava funnits. Så kort som ack. **kuþui** kan namnet dock knappt hava varit, om ej med öknamn; **kuþbiorn** skulle vara ett namn av mera passande längd. 34—37 **kara** måste vara inf. »göra», som felaktigt blivit ristat före 38—40 **auk**. 49 **þ** är förkortning för **þ**[isa] »denna», **boanti** fel för **boanta**.

Översättning: Ödun lät resa stenen efter Gudbjörn (?), en bonde god, och göra denna stenbro efter sin make.

---

158. Österberga, Runtuna sn, Rönö hd.

Pl. 11: B. 803.

Litteratur: B. 803; L. 876; Ransakn. 1667—84; Stephens, ONRM II, 776 (underrättelse om forskning efter stenen).

Runstenen, som nu är förlorad, säges i *Ransakn.* finnas »i Österbärga Hage». Enl. B. 803 var den 1,59 m hög, 95 cm bred vid foten. Ämnet var säkerligen grå sten. På mittytan mellan runslingans ormar är ett fartyg med segel tecknat.

Runskriften var enl. B. 803 följande:

Slingan: **baki : fulktiii — kiʀ · raisþsi : stin : þan : si : at : faþur : sin :** Fartygets segel: **kitilhafþa**
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

Binderuna som mast i fartyget: **þroan ʀuna** Till h. därom: **uit**
55 60

Teckningen är åtskilligt bristfällig. Det andra namnet har uppenbarligen varit *Folk-kætil*, måhända felristat **fulktitil**, och 13—15 har varit **þiʀ** »de», varpå **raisþu** har måst följa som pred.; måhända är därför högra strecket i 21 **s** och 22 att uppfatta som ornament och v. hälften av 21 att läsa som **u**.

»1883 fans», berättar prosten Söderberg, »i Skarpåkers gärde, invid vägen till trehörningen, en större sten. Finnarna tvekade ej att med en duktig dynamitpatron splittra den i 100 bitar, och gårdens arrendator Nordlund, uppmärksammad uppå att den var runtecknad, tvekade ej att fördölja spillrorna i en bro under byggnad. Förhållandet uppenbarades dock för en resande antiquitetsforskare, Boije, som nödgade arrendatorn att hopsamla och tillrättaskaffa öfverlefvorna. Någorlunda hopfogad företer stenen en ovanlig prydlighet med behållen inskrift.»

Enligt vad personer i Skarpåker år 1928 meddelade mig, låg stenen, då den anträffades, i en åker med runorna vända nedåt. Tydligen har den en gång stått rest på samma plats men störtat framåt och sedan blivit nedgrävd. Man sprängde den, och då styckena sedan togos upp, kom ristningen i dagen. Detta hände »i greve Cronstedts första tid» på Lindö, sannolikt omkring 1890.[1] Greven fick veta om fyndet och lät på en drög föra runstenen till Lindö.[2] Där blev emellertid stenen utan vidare liggande i mer än 40 år, på vedbacken några meter från vägen, nära ingången till vedboden. Så låg den ännu vid mitt första besök år 1928. Följande år restes den genom greve Hans von Rosens försorg, invid vägen nära uppfarten till Lindö, med ristningsytan vänd mot denna.

155. Söderby.

Litteratur: J. Peringskiöld, Monumenta Sudermanniae; P. Dijkman, Historiske Anmärckningar (1723), s. 136 (har **arniutr** i st. f. **anuntr**); O. Celsius, Svenska runstenar 1, s. 345; N. R. Brocman, Sagan om Ingwar Widtfarne (1762), s. 180.

Om runstenens plats meddelar Peringskiöld följande: »Uthi en haga wid Söderby herregård i Runtuna Sochn beskådar man förnämligast tre stycken uhrgambla hedniska ättegrafwar, hwardera af 45 alnars längd uthi form och Lijknelse sosom Skepp steenlagde, och brede wid dem en med ett gammalt Sköldemärke uprester Runesteen, hwilken ålderen och obetänkta Menniskior genom skogfälle och swediande sönderslagit hafwa, och afbråttet sedermera förkommit, så att iag wid dess besichtning A:o 1685 föga mehr än halfparten af honom igenfinna kunde.»

156. Söderby.

Litteratur: C. Th. Söderberg, Anteckningar (Runtuna kyrkoarkiv); Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria 1 (1877), s. 3; K. Schmidt, Antiquariska anteckningar om Röne härad (1870, ATA).

Om det lilla fragmentet har prosten Söderberg följande uppgifter: »På Söderby gärde invid vägen midt emellan nämnda gård och Westerberga är i ett röse af mig påhittad en mindre sten, tydligen afslagen af en betydligt större, hafvande följande utseende och återstod af runor och ritningar: [teckning]. Den är 2 qvarter bred och blott knappa 3 qv. hög.» I ett brev till Södermanlands fornminnesförening omtalar Söderberg sitt fynd sålunda: »Den träffades i en gärdesbacke bland stenrösen på gränsen mot Westerberga gård.» Schmidt uppger, att »i en stenhög på Söderby gärde fanns sommaren 1870 ett stycke af en runsten med 5 runor och spår af två till. De quarvarande torde knappt bilda något helt ord. Detta stycke synes hafva någon likhet med den hos Bautil under n:o 802 afbildade stenen i Söderby hage, men olikheten blir dock

[1] Mina sagesmän misstogo sig alltså på omkring 7 år.

[2] Något annorlunda gick det till enligt prosten Söderbergs brev 1885 till lektor Aminson: Söderberg hade »på höstsidan» forslat »den så obarmhärtigt misshandlade runstenen . . . till kyrkan i afsigt att kunna infoga den i hennes mur». Men då han ej kunde finna någon skicklig person att utföra detta arbete, överlät han senare stenen till greve Cronstedt, som ämnar föra den till Lindö, »då väderleken dertill kan lämpa sig».

så stor, att man väl får antaga detta stycke hafva tillhört en förut okänd sten. I annat fall skulle åtminstone teckningen hos Bautil vara mycket falsk.» Vidare omtalar Schmidt, att »vid torpet Grankällan under Söderby i socknens sydligaste del berättades mig, att någonstädes i

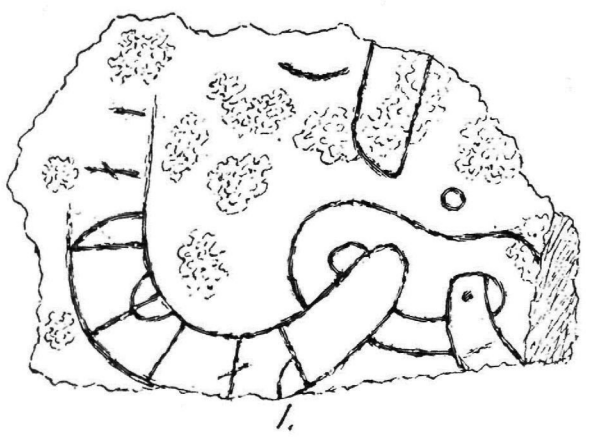

Sö 156. Söderby.
Teckning av C. Th. Söderberg (Runtuna kyrkoarkiv).

skogen deromkring skulle finnas en runsten. Men då jag ej kunde få någon vägvisare och äfven sielf hade knappt om tid, kunde jag ingenting göra för saken, utan antecknar detta endast för framtida undersökningar om runstenar i dessa trakter.»

157. Ärsta.

Litteratur: J. Peringskiöld, Monumenta Sudermanniae.

Med »Ärsta bro» menas sannolikt den bro, som 100 m. norr om Ärsta leder över ån.

Ett kvinnonamn *Ødhun* är icke känt. Sannolikare torde vara, att inskriften börjat med mansnamnet *Ødhun*, isl. *Auðunn*, och att det kvinnonamn, som förutsättes av slutorden *at boanda sinn* 'efter sin make', är att söka i det omedelbart föregående **stainbroþ**, som sålunda torde vara felläsning för **stainburk** *Stæinborg*, ett namn som också förekommer i Sö 44 och Sö 128. Sålunda:

»Ödun lät resa stenen efter . . . en god bonde . . . och Stenborg efter sin make.»

159. Österberga.

Pl. 210.

Litteratur: Brev $^{10}/_{5}$ och $^{2}/_{7}$ 1864 från C. Th. Söderberg till H. Aminson (Södermanlands Fornminnesförenings arkiv).

Rundjurets huvud är mycket grunt hugget; större delen är skönjbar endast som en färgskiftning i stenytan. Därför upptäckte jag det ej vid mitt första besök. Detsamma gäller om korset; det är delvis mycket svagt synligt. Däremot äro runorna inom slingan fullt tydliga. Även de stavlösa runorna äro i stort sett säkra. Ytterst svårläst är inskriften utmed h. kanten av stenen; endast namnet **kunlaifʀ** anser jag vara fullt säkert.

De stavlösa runorna stå starkt sammanträngda, och ordningsföljden är i flera fall osäker. Det är tydligt, att ristaren just av utrymmesskäl griper till de stavlösa runorna. Med vanliga runor skulle samma teckenföljd ha tagit ungefär tre gånger så stor plats. Jag läser de stavlösa runorna sålunda:

hanuaistrhafʀufuaʀit, varefter med vanliga runor: **leki**

Hann vestr hafʀ of vaʀit længi.

»Han har länge varit västerut.»